

# เรียนรู้กล้วยไม้ผ่านชุดหนังสือพรรณไม้เมืองไทย

## องค์การสวนพฤกษศาสตร์



กล้วยไม้เป็นพืชที่มีความสวยงาม สามารถพบได้ทุกภูมิภาคในโลก ยกเว้นพื้นที่ขั้วโลก มีจำนวนรวมกันทั่วโลกประมาณ 350 สกุล 30,000 ชนิด โดยในบริเวณเขตร้อนขึ้นจะมีความหลากหลายของกล้วยไม้มากที่สุด ในประเทศไทยมีกล้วยไม้พื้นเมืองอยู่ประมาณ 1,200 ชนิด จากลักษณะลำต้น ใบ ดอก ที่มีอยู่หลากหลายและสวยงามทำให้กล้วยไม้เป็นที่นิยมสำหรับผู้คนจำนวนมาก ในการปลูกเลี้ยงเป็นไม้ประดับหรือการนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ อาทิ การใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรค เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง น้ำหอม รวมถึงใช้แต่งกลิ่นอาหาร สำหรับหนังสือชุดกล้วยไม้เล่ม 1-4 ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ นั้น เป็นหนึ่งในหนังสือชุดพรรณไม้เมืองไทย ซึ่งจัดทำขึ้นโดย สุรางค์รัชต์ อินทะมุสิก และสันติ วัฒนฐานะ นักวิชาการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้ไทย โดยเนื้อหาในแต่ละเล่มประกอบด้วยชื่อพฤกษศาสตร์และข้อมูลกล้วยไม้ไทยจำนวน 50 ชนิด และบทนำที่ให้ความรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้ในแง่มุมต่างๆ อาทิ

กล้วยไม้เล่ม 1 ให้ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มกล้วยไม้ทั้งการแบ่งกลุ่มตามลักษณะวิสัยที่พบในสภาพธรรมชาติ หรือการแบ่งกลุ่มตามลักษณะการเจริญเติบโต การจัดจำแนกกล้วยไม้ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของกล้วยไม้ การอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง การนำกล้วยไม้จิวออกขวดเพาะเลี้ยงและหลักในการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้เบื้องต้น กล้วยไม้เล่ม 2 ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับเรื่องชื่อของกล้วยไม้ ทั้งชื่อท้องถิ่น ชื่อสามัญและชื่อพฤกษศาสตร์ ซึ่งชื่อเหล่านี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสื่อความหมายถึงกล้วยไม้ เพื่อให้เข้าใจตรงกันว่าชื่อนั้นหมายถึงกล้วยไม้ชนิดใด โดยส่วนใหญ่แล้วชื่อของกล้วยไม้มักจะแฝงความหมายของลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นเพื่อให้สามารถจดจำได้ง่ายหรือสื่อถึงประวัติความสำคัญของกล้วยไม้ชนิดนั้นๆ อีกด้วย

กล้วยไม้เล่ม 3 กล่าวถึงประวัติการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ในประเทศไทย ซึ่งมีหลักฐานบันทึกว่าเริ่มมีการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในประเทศไทยโดยรวบรวมไว้ใน “รังกล้วยไม้” เป็นจำนวนมากและเพาะเลี้ยงอย่างถูกวิธี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2380 โดยนายเฮนรี อาลาบาสเตอร์ และมี “ตำราเล่นกล้วยไม้” พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งเป็นหนังสือเพาะเลี้ยงกล้วยไม้เล่มแรกของประเทศไทยที่จัดพิมพ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2460 นอกจากนี้ยังมีประวัติในการศึกษาทางด้านพฤกษอนุกรมวิธานของกล้วยไม้ไทย โดยนักพฤกษศาสตร์ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เช่น นายแพทย์ A.F.G. Kerr (พ.ศ. 2420-2485) ศาสตราจารย์ ดร. เต็ม สมิตินันท์ (พ.ศ. 2463-2538) และศาสตราจารย์ระพี สาคริก (พ.ศ. 2465-ปัจจุบัน)

กล้วยไม้เล่ม 4 เป็นเล่มล่าสุดของหนังสือชุดกล้วยไม้ โดยจัดพิมพ์เป็นสองภาษา (ไทย-อังกฤษ) เมื่อเดือนกันยายน 2559 ที่ผ่านมา กล่าวถึงการใช้ประโยชน์จากกล้วยไม้ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกเลี้ยงเป็นไม้ประดับ การใช้

เป็นเครื่องเทศแต่งกลิ่น หรือเป็นยาสมุนไพร และยังมีข้อมูลกล้วยไม้ไทยที่มีความสวยงามและได้รับการตรวจสอบ  
ชื่อทางพฤกษศาสตร์เรียบร้อยแล้วจำนวน 50 ชนิด อาทิเช่น เอื้องคำฝอย (*Dendrobium brymerianum* Rchb.f.)  
เอื้องน้ิมดอยสุเทพ (*Eria sutepensis* Rolfe ex Downie) รองเท้านารีหวดฤๅษี (*Paphiopedilum parishii*  
(Rchb.f.) Stein) และ ช้างงาเดียว (*Thunia alba* (Lindl.) Rchb.f.) ทั้งนี้ทางองค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้ทำการ  
จัดพิมพ์หนังสือชุดกล้วยไม้ 1 – 4 โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย พร้อมภาพสีประกอบตลอดทั้งเล่ม รวมทั้งยังมีรูปเล่มกะ  
ทัดรัด จึงเป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจได้อ่าน และมีไว้สะสมเพื่อ  
ศึกษาเกี่ยวกับกล้วยไม้ไทยได้เป็นอย่างดี ผู้สนใจสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาสง่า สรรพ  
ศรี องค์การ สวนพฤกษศาสตร์ หมายเลขโทรศัพท์ 053-841026